

SUBSIDIEREGELS GRONDVERWERVING HWBP

mw. ir. H.C. Klavers / drs. D.W.A. Yska

BESPREEKSTUK**GEVRAAGD BESLUIT**

De CWK wordt gevraagd in te stemmen met:

- de uitgangspunten voor verdere uitwerking van de subsidieregels voor grondverwerving binnen HWBP-projecten;
- Uitwerking van 2 referentiebeelden t.b.v. eenvoudigere kwalitatieve onderbouwing doelmatigheid (subsidiabiliteit) van grondverwerving.

DE KERN VAN HET ADVIES

De voorgestelde uitgangspunten voor subsidie van grondverwerving, gebaseerd op een sober en doelmatig HWBP, zijn:

- a. Het ontwerp van de versterkingsmaatregel, inclusief het bijbehorende beheer en onderhoud, staat centraal.
- b. Wel of geen grondverwerving is een integraal onderdeel van de afweging van maatregelen.
- c. De LCC analyse is het instrument voor de afweging van maatregelen en om de doelmatigheid van de maatregel te onderbouwen.

Om tot een eenvoudigere toepasbare afweging te komen worden 2 voorkomende situaties als referentiebeeld uitgewerkt. Dit maakt de onderbouwing voor vergelijkbare situaties eenvoudiger, waarna in een vergelijkbare situatie kan worden volstaan met een kwalitatieve onderbouwing bij projecten. Daarnaast geeft het richting aan het verder opbouwen van referentiebeeld van andere situaties die zich kunnen voordoen in projecten. De referentiebeelden helpen daarmee in de onderbouwing, maar bieden ruimte voor maatwerk. Subsidies(aanvragen) kunnen afwijken van referentiebeelden, maar moeten zijn gemotiveerd met een LCC-analyse. Wanneer de situatie aantoonbaar conform een referentiebeeld is, dan is een nieuwe LCC-analyse niet nodig. Voorstel is om de handreiking subsidiabele en niet-subsidiabele kosten (voorheen deel B) van de subsidieregeling uit te breiden met een aantal referentiebeelden zodat projecten een beeld hebben van subsidiabiliteit en de onderbouwing minder tijd vraagt.

De twee uit te werken referentiebeelden zijn een klassieke gronddijk die in eigendom is bij een waterschap en een dijk die nagenoeg niet/ gedeeltelijk in eigendom is bij een waterschap (uit te werken voorbeeld HDSR-project).

Overigens is er reeds consensus binnen de werkgroep dat aankoop van gronden benodigd voor verbreding van een klassieke gronddijk, die reeds in eigendom is van het waterschap, in principe doelmatig en daarmee subsidiabel is. Het in eigendom verkrijgen van de binnenbermen is in principe niet subsidiabel.

Dit besluit heeft enkel betrekking op de subsidie voor grondverwerving vanuit het HWBP. Waterschappen hebben de vrijheid eigen beleid te hanteren voor grondverwerving. De onderbouwing hiervan en de weging van belangen kan verschillen per waterschap.

ARGUMENTEN

Er is geen generiek beeld te schetsen van subsidiabiliteit van de grondverwerving. Afwegingen zijn locatie- en projectspecifiek in combinatie met wel of niet in eigendom hebben van de gronden. Een generieke onderbouwing is daarmee ook niet kwantitatief te maken. Daarom worden 2 uitersten reeds in referentiebeelden uitgewerkt en worden in de praktijk bij lopende/startende projecten nieuwe referentiebeelden opgebouwd. De twee uit te werken referentiebeelden worden uitgewerkt aan de hand van bovenstaande uitgangspunten. Met het toepassen van deze uitgangspunten bij de subsidieverlening kan een lijst met referentiebeelden worden uitgebreid.

In opdracht van de Unie van waterschappen is door het Centre for water, oceans and sustainability van de Universiteit Utrecht onderzoek gedaan naar de beschikbare juridische instrumenten voor versterkingen en beheer en onderhoud van waterkeringen. Daarnaast zijn de voor- en nadelen van de verschillende instrumenten beschreven. Dit rapport vormt de basis voor de afwegingen van verschillende eigendomsposities bij de uitwerking van de referentiebeelden.

Een specifieke situatie betreft de situatie van een versterking van een klassiek dijklichaam met een berm die al in eigendom is bij de beheerder. Dit is een veel voorkomende versterkingsmaatregel. Voor deze situatie is door de werkgroep consensus over de doelmatigheid en daarmee subsidiabiliteit.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN/ ANDERE PARTIJEN:

De waterschappen hanteren verschillend beleid ten aanzien van het in eigendom verkrijgen van de grond bij een dijkversterking. Ook de huidige eigendomssituatie van de dijken is sterk verschillend. Er zijn waterschappen die bijna alle dijken in eigendom hebben en waterschappen die geen dijken in eigendom hebben. De impact is daarom voor de waterschappen verschillend. Het vaststellen van bovenstaande uitgangspunten leidt er toe dat alle waterschappen gelijk worden behandeld én dat er recht wordt gedaan aan de verschillende situaties bij de dijkbeheerders. Daarmee is het beleid van het waterschap niet meer leidend voor evt. subsidiabiliteit van grondverwerving.

Bij versterkingsprojecten waar al consensus is met het HWBP over de subsidiabiliteit van grondverwerving geldt dat deze afspraken ongewijzigd blijven staan. Wanneer dit nog niet het geval is zal de nieuwe regeling gelden.

De wijziging en uitbreiding van deel B wordt, indien nodig, vastgesteld in het Financiersoverleg van het HWBP. Dit betekent dat ook DGWB met het voorstel zal moeten instemmen.

BESPROKEN IN

UvW en PD HWBP hebben met een aantal waterschapsdirecteuren overlegd hoe dit onderwerp tot besluitvorming kan worden gebracht, na bezwaren in de WWK en CWK eerder in 2021. De directeuren hebben een nieuwe werkgroep grondverwerving gevraagd om de strategische doelen voor de beheerfase als vertrekpunt te nemen (deze zijn voor alle waterschappen min of meer hetzelfde) en dit dan te vertalen naar wat er in de aanlegfase nodig is (ontwerp in relatie tot grondrechten) om dit goed en doelmatig (=subsidiabel) te kunnen doen. Het tussenresultaat van deze werkgroep ligt nu voor.

Het tussenresultaat is besproken met DGWB. DGWB staat open voor de ingeslagen weg. De technische uitgangspunten zijn besproken met het Adviesteam Dijkontwerp.

VERVOLG

Na vaststelling van deze uitgangspunten worden twee aanvullende referentiebeelden uitgewerkt. In het bijzonder is daarbij aandacht voor de situatie waarin een waterschap de bestaande dijk nog niet in eigendom heeft. Hierdoor ontstaat een set aan referentiebeelden die gebruikt worden bij het onderbouwen en toetsbaar zijn van de doelmatig van mogelijke grondverwerving.

Deze uitgewerkte uitgangspunten worden, gezamenlijk met de andere onderwerpen met betrekking tot subsidie voor grondverwerving (strategische grondaankopen en “overhoeken”) in 2022 in één besluit in de WWK en CWK gebracht. Voorafgaand wordt, net als dit besluit, het geheel besproken in het directeurenoverleg grondverwerving. Er wordt voor het besluit een inschatting gemaakt van de impact in verschillende situaties, waarbij er ook wordt ingegaan op het moment van invoering en de consequenties voor reeds in uitvoering zijnde programma's.

Na vaststelling word het besluit, indien nodig, voorgelegd aan het Financiersoverleg van het HWBP.

ACHTERGRONDINFORMATIE

In de evaluatie subsidieregeling HWBP uit 2019 werd onder andere het volgende verbeterpunt genoemd: Onderzoek of nadere uitgangspunten nodig zijn voor het beleid rondom grondverwerving om een meer sobere en doelmatige besteding van financiële middelen na te streven.

Momenteel staat in deel B van de subsidieregeling dat de individuele beleidskeuze van iedere beheerder om dijken al dan niet in eigendom te hebben wordt gevolgd, waarbij het afwegingskader van de beheerder recht moet doen aan de principes van sober, doelmatig en rechtmatig (§ 5.2). De regeling kan tegenstrijdig zijn door als uitgangspunt zowel het beleid van een beheerder als het uitgangspunt “sober en doelmatig” te hanteren.

JURIDISCH

De uitgangspunten die worden vastgelegd hebben enkel betrekking op de vraag of grondverwerving subsidiabel is en niet of waterschappen gronden mogen/kunnen verwerven. Er bestaan zorgen of het vastleggen wanneer grondverwerving subsidiabel is ook gebruikt kan worden als argument tegen grondverwerving (via aankoop of onteigening). Omdat de subsidievoorwaarden gebaseerd zijn op een sober en doelmatig HWBP kan het zijn dat er andere redenen zijn voor waterschappen om grond wel in eigendom te verkrijgen, ook als dat niet subsidiabel is. Om te zorgen dat hier zo min mogelijk onduidelijkheid over bestaat wordt dit expliciet vermeld.

ALTERNATIEVEN

Een alternatief dat in de werkgroep ter sprake is geweest is om het algemeen te stellen dat verwerving van de gronden rond de dijk altijd subsidiabel is met uitzondering van de bermen. Omdat er dan geen directe koppeling is tussen de versterkingsmaatregel en de subsidie en er geen toets plaatsvindt of dit altijd doelmatig is, is er niet voor dit alternatief gekozen.

Een andere inzet was het bepalen van de subsidiabiliteit afhankelijk van het type bekleding/versterkingsmaatregel. De werkgroep kwam tot de conclusie dat dat ongewenst was omdat er meer factoren (o.a. juridisch of het tegengaan van versnippering) spelen dan alleen het borgen van de overstromingskans middels B&O-maatregelen.